História rétoriky (v rokoch) :)

V starovekom Grécku

- **sa zrodili: rečnícka prax i rečníctvo ako veda**,
- ich vznik súvisí so systémom otrokárskej demokracie, ktorá dávala občanom právo slobodne prejavovať svoju mienku na zhromaždeniach občanov a podieľať sa tak na výkone vládnej moci. V Aténach podľa Solónových zákonov sami občania vystupovali v súdnom spore ako žalobcovia i pričom veľkú úlohu zohrávala práve schopnosť rečniť, presvedčiť, získať. V **5. storočí p.n.l.** sa z tejto pragmatickej situácie začala vyvíjať **teória rečníctva.** V tom období, **Korax zo Syrakúz napísal prvú učebnicu rétoriky** a tzv. **logografi** – koncipienti súdnych rečí, učili svojich klientov predniesť čo najpôsobivejšie vlastnú súdnu reč,
- tvorcami všeobecnej rečníckej náuky sa stali **sofisti** (učitelia múdrosti), ktorí zhromažďovali mládež do škôl a popri iných predmetoch (gramatika, literatúra, astronómia, geometria a iné) **vyučovali aj rétoriku**,
- rétorikou sa prakticky i teoreticky zaoberali i veľkí starogrécki učenci. Za jedného zo zakladateľov i tvorcov teórie rečníctva sa pokladá **Aristoteles** (384-322 p.n.l.), rečníckou osobnosťou starovekého Grécka bol **Demostenes** (384-322 p.n.l.), významným i pre súčasnú praktickú rétoriku je **Sokrates** (469-399 p.n.l.) a tiež jeho žiak **Platón** (427-347 p.n.l.).

Rečník pred obyvateľmi starovekého Grécka

V časoch starovekého Ríma

- sa Rimania rečníckemu učeniu učili od Grékov,
- ovládanie rečníckeho umenia bolo základnou podmienkou politického účinkovania,
- vrchol rímskeho rečníctva predstavuje **Marcus Tullius Cicero** (106-43 p.n.l.),
- známymi rečníkmi tej doby boli aj **Gaius Julius Caesar** (100-44 p.n.l.) a **Lucius Annaeus Seneca** (4 p.n.l.-65 n.l).

Obrázky z rímskeho senátu

Ideový odkaz antickej rétoriky

- tkvie hlavne v ich filozofii rečníctva s dôrazom na **etický aspekt** rétoriky. Vo svojich praktických vystúpeniach i teoretických prácach položili základy tzv. **čestného rečníctva**. Na druhej strane, v antickej rétorike ma svoj základ i filozofia **nečestného rečníctva**. Jeho cieľom je prostredníctvom rečníckeho prejavu odzbrojiť protivníka a zvíťaziť za každú cenu. A to i pomocou nevecných úkladov, rečníckych trikov, demagógie a bezohľadnosti.

Postupom času

- **sa pôvodný predmet a význam rétoriky** v mnohom **zmenil**,
- na jej **rozvoj** podnetne pôsobil **vznik kresťanského náboženstva**.

Počas stredoveku

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

- **cirkevno-bohoslovecká rétorika** mala **monopolné postavenie**,
- **na univerzitách** sa rozvíjalo **akademické rečníctvo**. Prednášky sa nazývali lekciami (latinské *lectio* = čítanie), pretože to boli čítania z kníh profesorov. Spočiatku sa čítané texty komentovali, neskôr sa menili na spontánne prejavy.

Medzi najznámejšie osobnosti stredovekej rétoriky patria: svätý **Augustín** (354-430), **Gregor Veľký** (540-604), **Alkuin z Yorku** (730-806), **Hrabanus Maurus** (776-856).

Stredoveká rétorika

Novoveká rétorika

V 16. storočí - medzi známych rečníkov v období reformácie patril nemecký kazateľ **Martin Luther** (1483-1546), známymi sú tiež holandský mysliteľ a predstaviteľ európskeho humanizmu **Erazmus Rotterdamský** (1467-1536) a **Philipp Melanchthon** (1497-1560).

V 17. storočí – sa do dejín rétoriky natrvalo zapísal aj **Jan Amos Komenský** (1592-1670).

v 18. storočí - dobrých politických rečníkov by sme našli aj v anglickom parlamente či medzi verejnými tribúnmi/aktérmi francúzskej revolúcie, medzi ktorých patrili: **Jean Paul Marat** (1743-1793), **Maximilián Robespierre** (1758-1794) a **Georges Jacques Danton** (1759-1794),

V 19. storočí - úspešným politickým rečníkom bol 16. americký prezident **Abraham Lincoln** (1809-1865).

Na začiatku 20. storočia

- potreba nového štýlu presviedčania más a vznik marxizmu spôsobili, že **rétorika ako veda a teória prakticky zanikla**,
- vysoký **štandard** si zachovalo iba **cirkevné rečníctvo**.

Od polovice 20. storočia a v súčasnom období

- možno v oblasti rétoriky pozorovať isté **dynamizujúce javy**,
- **popri názoroch o celkovom úpadku kvality hovoreného slova** dávajú o sebe vedieť **i názory, že vedomie a konanie ľudí možno veľmi efektívne ovplyvňovať i dobre predneseným slovom**. Objavuje sa termín **nová rétorika**, kde sa rečníctvo už nechápe ako „umenie hovoriť" (pateticky a nadnesene), ale ako druh konverzácie s väčším počtom ľudí. Rečnícky prejav sa chápe ako priama, cieľavedomá reč, ktorá má zmysle a pri ktorej má poslucháč dojem, že sa s ním rozprávame. Rečníctvo sa pokladá sa zručnosť, ktorú môže dosiahnuť každý priemerne inteligentný človek a vlastným pričinením ju môže rozvinúť až po dosiahnutie nadpriemernej úrovne,
- **nová rétorika** je **založená na filozofii pragmatizmu**, kde hlavnú úlohu zohráva výsledok dosiahnutý v praxi, pričom veľkú úlohu plní sebadôvera človeka,
- medzi známych teoretikov novej rétoriky patria Švajčiar **Bruno Neckermann** (1920-2002) a Američan **Dale Carnegie** (1888-1955). Spoločným menovateľom ich názorov je úzka spojitosť s praktickým rečnením, preto pre takto chápanú rétoriku možno používať i pomenovanie **praktická rétorika**.

História Slovenska, Sveta, spisovnej slovenčiny ... umenia, vecí, vojenstva a vyučovania

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania